

наблизитися до розуміння особистості Сухомлинського. З повісті він постає не просто як видатний педагог, яким його всі звикли сприймати, а передусім як людина, з її переживаннями, тяжіннями, цілями, спрямуваннями, особливостями вдачі тощо.

Друге видання повісті відбулося у 1983 р. в київському видавництві “Дніпро” накладом 65 тис. примірників (*Тартаковский, 1983*).

Пам’ять – жива річ. Щоб вона продовжувала жити, кожне покоління має зберігати її і вкладати в неї нове життя! Нам ще належить осмислити морально-інтелектуальну спадщину павлівського вчителя, яка ввібрала провідні тенденції розвитку педагогічного процесу майбутнього. І одним із шляхів цього осмислення у нових аспектах, з нових поглядів, за новими підходами є залучення творів художньої літератури та інших видів мистецтва, присвячених В. Сухомлинському.

Використана література:

1. Сухомлинська О. (2018) Мій батько. *Освіта України*. № 39. 8 жовтня. С. 9.
2. Сухомлинський В. О. (1975) Вибрані твори : в 5 т. Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості; Духовний світ школяра; Методика виховання колективу. Київ : Радянська школа. 654 с.
3. Тартаковский Б. С. (1972) Повесть об учителе Сухомлинском. Москва : Молодая гвардия. 272 с.
4. Тартаковский Б. С. (1983) Повесть об учителе Сухомлинском; Смерть и жизнь рядом: Повести. Киев : Дніпро, 1983. 408 с.
5. Ткаченко Р. (2014) В. Сухомлинський у повісті І. Цюпи “Добротворець”. *Питання літературознавства : наук. зб. Чернівці : ЧНУ*. Вип. 89. С. 309-318.
6. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтв України (ЦДАЛМУ). Ф. 505. Оп. 1. 201 Справа. 1944–1975 рр.

References:

1. Sukhomlynska O. (2018) Mii batko. *Osvita Ukrainy*. № 39. 8 zhovtnia. S. 9.
2. Sukhomlynskyi V. O. (1975) Vybrani tvory : v 5 t. T. 1. Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoї osobystosti; Dukhovnyi svit shkoliara; Metodyka vykhovannia kolektyvu. Kyiv : Radianska shkola. 654 s.
3. Tartakovskij B. S. (1972) Povest ob uchitele Suhomlinskom. Moskva : Molodaya gvardiya. 272 s.
4. Tartakovskij B. S. (1983) Povest ob uchitele Suhomlinskom; Smert i zhizn ryadom: Povesti. Kiev : Dnipro, 1983. 408 s.
5. Tkachenko R. (2014) V. Sukhomlynskyi u povisti I. Tsiupy “Dobrotvorets”. *Pytannia literaturoznavstva : nauk. zb. Chernivtsi : ChNU*. Vyp. 89. S. 309-318.
6. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv-muzei literatury i mystetstv Ukrainy (TsDALMU). F. 505. Op. 1. 201 Sprava. 1944–1975 rr.

УДК [378.016:364-051]:061.1 ЄС

Павелків К. М.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ КОНСТРУКТИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті здійснено системний аналіз важливих нормативно-правових документів, вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень та публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми іншомовної підготовки як пріоритетної основи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в європейському освітньому просторі, що дало змогу виокремити й схарактеризувати основні чинники, які визначають необхідність та забезпечують ефективне здійснення у вищій освіті країн Євросоюзу іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Виокремлено ряд провідних принципів іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти країн Євросоюзу, а також схарактеризовано іншомовну підготовку таких фахівців у контексті сучасного компетентнісного підходу, результатом якого є формування їхніх провідних компетентностей.

Ключові слова: іншомовна підготовка, майбутні фахівці соціальної сфери, теоретичні і прикладні конструкти, освітній простір.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери відповідно до загальноєвропейських освітніх стандартів детермінується посиленням конкурентоспроможності вищої освіти країн Євросоюзу, забезпеченням умов для міжнародної мобільності майбутніх фахівців на європейському і міжнародному ринках праці.

Відтак, актуальність проблеми упровадження іншомовної підготовки як пріоритетної основи професійного зростання майбутніх фахівців соціальної сфери в європейському освітньому просторі обумовлена упровадженням нормативно-правових документів, що передбачають обов'язкове вивчення майбутніми фахівцями іноземних мов відповідно до міжнародної програми "Освіта і навчання 2020" (Education & Training 2020), прийнятого в 2009 році. Ця програма стала провідною складовою системи європейського співробітництва з перетворення економіки Європейського Союзу на найбільш конкурентоспроможну в світі, що здатна стабільно розвиватись, має найкращі робочі місця та найвищий рівень соціальної єдності. Для досягнення таких результатів було визначено ряд завдань, а саме: удосконалення якості та ефективності освіти й професійної підготовки в країнах-членах ЄС; забезпечення її доступності; залучення до освітніх систем студентів з інших країн. Для їх реалізації передбачено розвиток різних типів і рівнів загальної освіти та професійної підготовки. Саме іншомовна підготовка у закладах вищої освіти була визначена провідною складовою освітніх реформ [7].

Аналіз ряду нормативно-правових документів, здійснених як зарубіжних, так і вітчизняних наукових досліджень та публікацій, у яких започатковано вирішення порушеної проблеми дало змогу виокремити й схарактеризувати основні чинники, що визначають необхідність та забезпечують ефективне здійснення у вищій освіті країн Євросоюзу іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Саме останнє, на думку С. Tulinius, В. Nølge-Hazelton, дає підстави констатувати, що у вимогах Європейського Союзу передбачено необхідність суттєвого збільшення кількості громадян Європи, які мають володіти двома іноземними мовами, крім рідної [10].

Таким чином, метою важливих нормативно-правових документів є підтримка країн-членів ЄС у ефективному розвитку їх освітніх систем та підвищенні якості професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, що має забезпечити реалізацію особистісного потенціалу громадян, а також створити умови для їхньої самореалізації [8].

У свою чергу, проблеми розвитку іншомовної освіти, а у її межах іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти широко розробляється вітчизняними та зарубіжними науковцями. Проблеми психологічних основ навчання іноземних мов (Б. Беляєв); наукові дослідження з проблем навчання іноземної мови у середніх і вищих закладах освіти (І. Берман, В. Бухбіндер, Ю. Жлуктенко, Г. Китайгородська, М. Ляховицький, Л. Морська, С. Ніколаєва), роботи з іншомовною літературою (А. Вейзе, В. Григоров, О. Пумпянський, В. Судовцев, О. Троянська, С. Фоломкіна).

Аналіз зазначених вище нормативних документів про освіту, наукових досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що термін "іншомовна освіта", а відтак "іншомовна підготовка" як єдиний процес, був уведений в науковий обіг у кінці 90-х років ХХ століття Є. Пассовим, який розглядав іноземну мову не як "навчальний предмет", а як "освітню дисципліну", у змісті якої органічно поєднуються такі аспекти: навчально-пізнавальний, що розвиває індивідуальні здібності і мовленнєві механізми завдяки розумінню іноземної культури і знання мови як її ключового компонента; виховний, що спрямований на формування духовно-моральних якостей особистості та навчально-діяльнісний, що забезпечує ефективне засвоєння відповідних знань, умінь і навичок читати, писати на іноземній мові, а головне, застосовувати у повсякденному житті [4, с. 58].

Відповідно, міжособистісна професійна взаємодія, як зазначає О. Лазаренко, передбачає обмін інформацією з урахуванням можливостей пізнавального й емоційного впливів на співрозмовника і особливостей мовленнєвого та поведінкового етикету носіїв мови [2].

Таким чином, аналіз законодавчих джерел і публікацій дав змогу здійснити теоретичне узагальнення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти країн Євросоюзу і трансформацію їхнього досвіду в освітній простір України, а також виокремити **невирішені раніше аспекти цієї проблеми**, зокрема:

- забезпечення високої якості професійної підготовки фахівців соціальної як екстраполяція вимог сучасного глобалізованого суспільства;
- упровадження інноваційних ідей і технологій фахової підготовки майбутніх працівників соціальної сфери у закладах вищої освіти країн Євросоюзу у вітчизняний освітній простір;
- розроблення сучасного, відповідно до європейських освітніх стандартів, нормативно-правового, науково-методичного, організаційно-педагогічного забезпечення підготовки майбутніх

фахівців соціальної сфери;

– врахування вимог українського ринку праці щодо формування фахової мобільності майбутніх працівників соціальної сфери.

Отже, **метою статті** є виокремлення й характеристика провідних теоретико-прикладних конструктів іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в європейському освітньому просторі на основі аналізу основних чинників та тенденцій подальшого розвитку досліджуваної проблеми.

На кінець ХХ – початок ХХІ століття сформувалася вітчизняна школа науковців-компаративістів, які досліджують проблеми розвитку освіти у світовому та Європейському просторі (Н. Дічек, В. Жуковський, К. Корсак, В. Кравець, Н. Лавриченко, О. Локшина, О. Овчарук, А. Сбруєва) та ін. Аналіз наукових праць цих авторів дає змогу констатувати, що якість мовної університетської освіти є не тільки критерієм особистісного успіху майбутнього фахівця, а й чинником опосередкованого впливу у майбутньому на економічний розвиток держави і добробут суспільства.

У контексті останнього й на основі теоретичного аналізу джерельної бази нами здійснено інтеграцію сутності поняття “іншомовна підготовка майбутнього фахівця соціальної сфери” на основі включення у його зміст понять “іншомовна освіта”, “іншомовна компетентність”, “міжкультурна компетентність”. З цієї позиції здійснено переорієнтацію цілепокладання у вивченні іноземної мови, змістом якої є не тільки здобуті прагматичні знання, сформовані уміння і навички їх застосування у практичній діяльності, а й розвиток особистості засобами іноземної мови за умови взаємообумовленості процесів вивчення іноземної мови і культури, що забезпечує формування полікультурної особистості в умовах полікультурного мовного як суспільного, так і освітнього простору [6].

На підставі аналізу зазначеного вище доцільним виокремити ряд провідних принципів іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти країн Євросоюзу, як-то:

– послідовності, наступності, а отже безперервності іншомовної підготовки, що враховує загальні концептуальні підходи до реалізації гармонізованого змісту і технологій на всіх рівнях такої підготовки;

– комунікативно-міжкультурної взаємодії, що забезпечує розвиток здатності майбутнього фахівця до міжкультурного іншомовного спілкування;

– проблемності й інтерактивності організації освітнього процесу, що спрямовується на вирішення конкретних проблемних освітніх задач та інтерактивних технологій, що забезпечує високий рівень здобутих знань, сформованих умінь і навичок;

– фундаментальності іншомовної підготовки, що забезпечує засвоєння майбутніми фахівцями соціальної сфери системних наукових знань, формування умінь і навичок їх практичного застосування у процесі іншомовної підготовки, як основи їхнього майбутнього професіоналізму і мобільності на ринку праці [1];

– відповідності якості здобутих знань, сформованих умінь і практичних навичок до міжнародно-стандартного рівня оволодіння іноземною мовою і культурою;

– позитивного корпоративізму, що забезпечує комфортні умови для досягнення соціального партнерства і соціально-психологічної взаємодії у процесі іншомовної підготовки та у майбутній професійній діяльності;

– духовно-культурної взаємодії у процесах вивчення іноземної та рідної мов [5].

Отже, на підставі аналізу зазначеного вище та джерельної бази іншомовна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери розглядається нами як соціальна, так і особистісна цінність на трьох рівнях: на рівні цінностей-відносин, що розкривають значення і сенс комунікативних відносин і комунікативної поведінки; на рівні цінностей-знань, котрі розкривають значення і сенс культурологічних та країнознавчих знань, за такого підходу іноземна мова позиціонується як феномен культури, тому що мова стає знаряддям творення, розвитку, збереження і трансляції культури, збереження культурних і мовних цінностей; на рівні фіксації певного світогляду майбутнього фахівця, сутність якого складають особистісні якості майбутнього фахівця соціальної сфери.

У свою чергу, іншомовна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери розглядається нами уже як певний вид їхньої діяльності, що, відповідно, має свої характеристики, які проявляються у: сутності ставленні суб’єкта до полікультурного соціуму, який його оточує, до взаємодії різних культур і субкультур; наявності суб’єкт-суб’єктних і суб’єкт-об’єктних відносин, що характерні для освітнього середовища закладу вищої освіти у процесі навчання та

міжкультурної комунікації; відкритістю і універсальністю, цілісністю і прикладною спрямованістю такої діяльності як системи. Крім цього, можемо стверджувати, що іншомовна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти країн Євросоюзу характеризується як пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, комунікативна, естетична та перетворювальна діяльність.

Водночас, одним з важливих теоретико-прикладних конструктів ефективності та якості іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти країн Євросоюзу є вибір навчальної літератури, зокрема підручників для навчання іноземних мов. У цьому контексті актуальною є думка Е. Дебене, сутність якої полягає у необхідності врахування таких чинників, як рівень володіння мовою студентами, специфіка спеціальності факультету, а також відповідність підручника вимогам до його створення та Рекомендаціям Ради Європи. Автор формулює сутність поняття “іншомовна підготовка” “...як процес формування умінь і навичок студентів працювати з іноземною фаховою літературою, підручниками чи навчальними програмами для підвищення рівня своєї професійної підготовки. Застосування такої навчальної літератури у процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців забезпечує умови для їхньої ефективної адаптації до викликів соціокультурного середовища, набуття важливих компетентностей для успішного здійснення майбутньої професійної діяльності та самовдосконалення впродовж життя” [9].

Висновки. Таким чином, така підготовка дає змогу майбутньому фахівцю здобувати інформацію про розвиток своєї галузі, про особливості професійної діяльності за кордоном, порівнювати досягнення своєї країни і свої власні з досягненнями з представниками такої ж професії за кордоном, тим самим формує вміння самостійно працювати з іншомовною інформацією, здійснювати самоосвіту і самовдосконалюватися [3].

Відтак, іншомовна підготовка передбачає індивідуалізацію процесів оволодіння іноземними мовами, формування в майбутніх фахівців соціальної сфери вміння самостійно здобувати системні знання, формувати відповідні практичні навички їх застосування й оновлення, створює комфортні умови для входження майбутнього фахівця соціальної сфери у професійний простір, як творчої, соціально активної і особистості.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробленні і запровадженні у вітчизняний освітній простір інноваційних технологій ефективної іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Використана література:

1. Борисенко М. В. Засоби формування професійної компетентності та виховання соціально-мобільної особистості. Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/33147/
2. Лазаренко О. В. Тенденції становлення та розвитку іноземної освіти в університетах Великої Британії [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73987.doc.htm – Назва з екрану.
3. Насонова Н. А. Передача інформації в процесі вивчення іноземної мови. *Проблеми гуманізму і освіти* : зб. матеріалів науково-метод. конф., м. Вінниця, 21-22 травня 2002 р. В 2-х томах. Вінниця : Універсум, 2002. Том 2. С. 241–243.
4. Пассов Е. И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования. Москва, 2000. 170 с.
5. Суворова С. Л., Овсянникова О. Е. Актуальные проблемы иноязычного образования в вузе [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2013/2013-4-51.pdf>
6. Тарнопольський О. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посіб. Київ : Фірма “Інкос”, 2006. 248 с.
7. Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (‘ET 2020’) // Official Journal of the European Union. – 28.5.2009. С 119/2 – С 119/10 – [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=E](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=E)
8. CRAC Degree Course Guides Series 2: Trotman Publishing. – 2006. – 109 p.
9. Department for Education [Electronic resource]. Mode of access : <http://www.dfes.gov.uk>.
10. Tulinius C, Hølge-Hazelton B. Continuing professional development for general practitioners: supporting the development of professionalism. *Medical Education*. 2010; 44(4): 412–420. PMID: 20444077. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2923.2010.03620.x>

References:

1. Borysenko M. V. Zasoby formuvannia profesiinoi kompetentnosti ta vykhovannia sotsialno-mobilnoi osobystosti. Rezhym dostupu : http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/33147/

2. Lazarenko O. V. Tendentsii stanovlennia ta rozvytku inshomovnoi osvity v universytetakh Velykoi Brytanii. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73987.doc.htm – Nazva z ekranu.
3. Nasonova N. A. Peredacha informatsii v protsesi vyvchennia inozemnoi movy. *Problemy humanizmu i osvity* : zb. materialiv naukovy-metod. konf., m. Vinnytsia, 21-22 travnia 2002 r. V 2-kh tomakh. Vinnytsia : Universum, 2002. Tom 2. S. 241–243.
4. Passov E. I. Programma-kontsepsiya komunikativnogo inoyazychnogo obrazovaniya. Moskva, 2000. 170 s.
5. Suvorova S. L., Ovsyannikova O. E. Aktualnyie problemy inoyazychnogo obrazovaniya v vuze. [Elektronnyi resurs]. Rezhim dostupa : <http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2013/2013-4-51.pdf>
6. Tarnopolskyi O. Metodyka navchannia inshomovnoi movlennievoi diialnosti u vyshchomu movnomu zakladi osvity : navch. posib. Kyiv : Firma “Inkos”, 2006. 248 s.
7. Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (‘ET 2020’) // Official Journal of the European Union. 28.5.2009. C 119/2 – C 119/10 – [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=E](http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=E)
8. CRAC Degree Course Guides Series 2: Trotman Publishing. 2006. 109 p.
9. Department for Education [Electronic resource]. Mode of access : <http://www.dfes.gov.uk>.
10. Tulinius C., Hølge-Hazelton B. Continuing professional development for general practitioners: supporting the development of professionalism. *Medical Education*. 2010; 44(4): 412–420. PMID: 20444077. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2923.2010.03620.x>

Павелко Е. Н. Теоретико-прикладной конструкт иноязычной подготовки специалистов социальной сферы в европейском образовательном пространстве.

В статье осуществлен системный анализ важных нормативно-правовых документов, отечественных и зарубежных научных исследований и публикаций, в которых начато решение проблемы иноязычной подготовки как приоритетной основы профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы в европейском образовательном пространстве, что позволило выделить и охарактеризовать основные факторы, которые определяют необходимость и обеспечивают эффективное осуществление в высшем образовании стран Евросоюза иноязычной подготовки будущих специалистов социальной сферы.

Выделен ряд ведущих принципов иноязычной подготовки будущих специалистов социальной сферы в учреждениях высшего образования стран Евросоюза, а также охарактеризовано иноязычную подготовку таких специалистов в контексте современного компетентностного подхода, результатом которого является формирование их ведущих компетенций.

Ключевые слова: *иноязычная подготовка, будущие специалисты социальной сферы, теоретические и прикладные конструкты, образовательное пространство.*

Pavelkiv K. N. Theoretical and applied constructs of foreign language training of social sphere specialists in european educational area.

The article presents an actual problem of foreign language training implementation as a priority basis of professional training of future social sphere specialists in European educational area. System analysis of important normative legal documents, native and foreign researches and publications, founding the ways of issue solving, was carried out, that made it possible to distinguish and to characterize main factors which determine the necessity and provide effective implementation in higher education of European Union countries foreign language training of future social sphere specialists, such as: unification of Europe and extending of international cooperation, the demand of European labor market for the specialists fluent in a foreign language.

It was distinguished a number of leading principles of foreign language training of future social sphere specialists in higher educational establishments of European Union countries (consistency, continuity and perpetuity of foreign language training; communicative and intercultural interaction; problem and interactivity of educational process organization; fundamentality of foreign language training; the accordance of the quality of knowledge acquired, formed skills and practical habits with international standard level of foreign language; positive corporatism; spiritual and cultural interaction during foreign and native languages studying).

Foreign language training of future social sphere specialists is considered as a certain kind of their activity and has respectively its own characteristics becoming apparent in: the nature of the subject attitude to surrounding multicultural society, to interaction of different cultures and subcultures; the presence of subject and subject, subject and object relations that are characteristic of educational area of higher educational establishment in the process of training and intercultural communication; openness and universality, integrity and applied orientation of mentioned activity as a system, corporatism; spiritual and cultural interaction during foreign and native languages studying). Foreign language training of such specialists is characterized in the context of modern competence approach which results in the formation of their leading competencies.

It is clarified that one of the most important theoretical and applied constructs of effectiveness and quality of foreign language training of future social sphere specialists in higher educational establishments of European Union countries is the choice of educational literature and textbooks for foreign language training in particular.

Keywords: *foreign language training, future social sphere specialists, theoretical and applied constructs, educational area.*